

tatja *Foglár* Lajosnak, a bécsi Theaterzeitung 1855. évfolyamában megjelent bájos verse, amelynek vége így hangzik:

*Einem von Allen im weiten Land,
Dem würde Schubert reichen die Hand:
Der ward für unseren Schubert fürwahr,
Was Garrich einst für Shakespeare war;
Einem der nie zu vergleichen ist —
Dem ungarischen Franz dem teurigen*
Liszt.

A bibliografia következő fejezete a magyar költők Schubert által megzenésített műveit foglalja össze. E dalok a következők: *Széchenyi* Lajos gróftól *Die abgeblühte Linde*, *Der Flug der Zeit*; *Pyrker* János Lászlótól *Die Allmacht*, *Das Heimweh*; *Majláth* János gróftól *Der Blumen Schmerz* és végre *Batsányi* Jánosné, *Baumberg* Gabriellától *Lob des Tokajers*.

Schubert magyar bibliográfiájánál meg kell jegyeznünk, hogy noha Schubert művei magyarországi hangversenyeken nagyszámban szerepelnek, a magyar zenei irodalom — a legujabb időkét nem említve — meglehetősen gyéren foglalkozott vele. Jelentősebb Schubert-tanulmányok vannak a *Honművészen* (1837), a *Fővárosi Lapokban* (1865) és *Lád* Károly cikke u. ott 1880-ból. Említésre méltók *Foglár* Lajos közleményei, bár ezek között Magyarországon csak egy jelent meg a *Fata Morgana* c. lapban (1862); az idegenbe szakadt *Kohut* Adolfnak cikkei Schubert magyarországi kapcsolatairól és végre *Molnár* Géza zenetörténetének második kötetében megjelent Schubert-fejezet, amely jelentősen kiemeli Schubert magyar vonatkozásait.

Talán legérdekesebb része a bibliográfiának az a fejezet, amely a *Schubert halálát követő első ötven évben a zeneköltőnek magyar hangversenyeken előadott műveit* foglalja össze. Ez az összefoglalás egyúttal érdekes dokumentuma annak, hogy mily fejlett zenei élet volt Budapesten a múlt század második és har-

madik negyedében. Az előadó művészek között elsőrangú világotjáró nevek szerepelnek. Schubert magyarországi nagy népszerűségét mi sem mutatja jobban, hogy a hozzáférhető források tanúsága szerint Schubert ez ötven évben közel 400 olyan hangversenyen szerepelt, amelyeken legalább egy, de rendszerint több művét adták elő.

Az előadott művek között legnagyobb számban dalok (köztük Schubert karénekei is), zongoradarabok, kamaraművek és zenekari művek (köztük a h-moll és C-dur szimfonia) szerepelnek. Érdekes névsort nyújtanak az előadó művészek nevei, akik között a múlt század majdnem minden jelentős zenei előadóművésze szerepel. Ezek: Franz Wild, Karl Taussig, Henri Vieuxtemps, Schodelné Klein Róza, Liszt Ferenc, Joachim József, Hasselt-Bathné, Ellinger József, Klara Schumann, Reményi Ede, Soupper Jenő, a Hellmesberger quartette, Joh. Brahms, Gustave Roger, Anton Rubinstein, Joh. Becker és a florenzi vonósnégyes társaság, Singer Ödön hegedűművész, Pauli Richard, Jul. Stockhausen. Itt járt 1869-ben Strauss János két testvérével, Józseffel és Edével, akik az Erlkönig-et adták elő. Az előadók között vannak még Menter Zsófia és férje Popper Dávid, Anton Door, Mihalovics Ödön, Stojanovics Jenő, Hans von Bülow, Fjiedrich-Materna Amalia, Wagner első beyreuthi Brühildája, Henri Wieniawski, Pablo Sarasate, Luise Dunstmann, Berta Ehn, Ney Dávid, Sipos Antal és még sokan mások.

A bibliografia második része a Fővárosi Könyvtár birtokában levő *külföldi Schubert-irodalom* jegyzékét adja szakszerű csoportosításokkal. Ennek első része a Schubertre vonatkozó életrajzoknak, méltatásoknak és emlékeknek jegyzékét adja és itt 55 címet sorol fel. Schubert levelezésének kiadványaiból a könyv-

tárnak két mű van birtokában, Schubert zenéjével pedig 36 mű foglalkozik. Az utolsó fejezet Schubert szépirodalmi fel dolgozásainak jegyzékét adja 7 munkával.

A bibliográfiának nagy értékét kölcsönöz és használhatóságát nagyon megkönnyíti a pontos névmutató. Külön ki kell emelnünk a művészi címlapot is, amely külön magyar és német szöveggel a könyvtár utmutatása alapján készült. A nyomdai előállítás a fővárosi Házinyomda nagy fölkészültségét és pontos teljesítményét mutatja.